

Slutrapport från deltagande i kurs vid Fondazione Arte della Seta Lisio i FLORENS den 3-9 april 2017.

Lena Engquist Sandstedt

Under en vecka i april 2017, tack vare beviljade medel från Märta, Gunnar och Arvid Bothéns stiftelse, fick jag möjligheten att delta i en kurs vid Fondazione Arte della Seta Lisio i Florens. Kursen vände sig till textilhistoriker, textilkonservatorer och textilkonstnärer.

BAKGRUND

Litteraturprofessorn Giuseppe Lisio grundade sin första vävateljé 1906 i Florens med avsikten att tillförsäkra att den italienska sidenvävnadskonsten med anor från medeltiden och renässansen skulle fortleva. Originalfragment från tiden och den italienska målerikonsten utgjorde källa och inspiration i Lisios bemödanden att återskapa gamla mönster och tekniker. Företaget expanderade snabbt med fyra ateljéer i bl. a. Milano och Rom. 1971 startade dottern Fidalma Lisio Fondazione Arte della Seta Lisio med avsikten att föreviga den gamla vävningskonsten i silke och metall genom didaktiska, kulturella och praktiska aktiviteter. Stiftelsen ligger vackert inbäddad i det toskanska landskapet i Florens utkanter.

Lisio, född 1870, var ursprungligen en italiensk litteraturvetare. Som ung, vid universitetet i Bologna, tog han starka intryck av sin professor Giosuè Carducci, tillika författare och sedermera nobelpristagare, för vilken han som 23-åring lade fram ett arbete över de italienska 1200-talscansonernas metrik.

Nationalromantiken med ursprung i den brittiska rörelsen Arts and Crafts florerade i Europa under denna tid och Lisio tillsammans med författaren Gabriele D'Annunzio och andra personer inom den italienska kultureliten kom att omfatta dess ideal.

Vid sidan om sin akademiska litteraturkarriär kom Lisio sålunda att engagera sig i bevarandet av det italienska materiella kulturarvet, i form av textilier utförda i harneskvävstolar och från och med 1800-talet i jacquardvävstolar, en förindustriell livnäring så betydelsefull i städer som Genova, Florens, Venedig och inte minst Lucca från medeltiden och framåt. Fondazione Arte della Seta Lisio i Florens är tillsammans med Tessitura Luigi Belviacqua i Venedig bland de få återstående ateljéer som idag för detta kulturarv vidare.

Slutrapport från deltagande i kurs vid Fondation Arte della Seta Lisio i FLORENS den 3-9 april 2017.

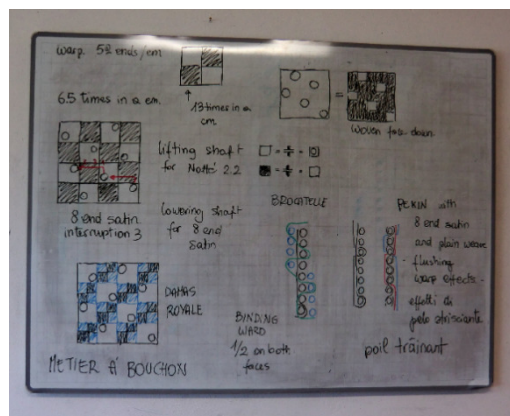
Lena Engquist Sandstedt

BESKRIVNING

Kursen inleddes med en snabb repetition av den kurs, i vilken jag deltog för två och ett halvt år sedan, *Riconoscimento- Analisi e Schedatura dei tessuti I – I tessuti uniti e decorati per intrecci (Recognition, Analysis and Cataloguing of Textiles I – Plain and weave – Patterned cloth)*, som behandlade basala begrepp som spinning, tvinning, varp, inslag, skaft och solv och som gav en genomgång av grundvävar som tuskaft, kypert och damast, något omdubbelvävar, dubbelsidiga vävar, beiderwand, cannelé, crêpe de chine, samt skuren och oskuren sammet.

Fortsättningskursen del II fokuserade däremot helt och hållet på metoder för vetenskaplig vävanalys utarbetad av Centre International d'Etude des Textiles Anciens (C.I.E.T.A) i Lyon och behandlade de strukturella aspekterna av jacquardvävning på ett teoretiskt plan. Exempel på moment som behandlades kan nämnas detaljinnredning av patronmönster, beräkning av inslagsstyggn och varpstyggn (dvs. beräkning av minsta antalet trådar och inslag som bygger upp ett mönster) och beräkning av skridningstal på olika damaster. Andra moment var definition och karakteristik av olika inslagseffekter som liseréeffekt, broscerade och lanserade effekter samt definition av bindpunkter som par *découpure*, à liage repris samt Bercléeffekt. Därpå följde en analys av klassisk damast, Gros de Tours, damas de Lyon samt en genomgång av multipla varptechniker som återfinns i samitum och taqueté, lampas och brokatell. Mönster eller ytvarpar som *poil trainant*, mexicaine, pékin, droguet och grisette behandlades också och slutligen sammet i alla dess former, slät sammet skuren som oskuren, utsparat sammet, reliefsammet, velours ciselé samt velours broderie.

Undervisningen hölls på italienska och utmärkt engelska av den rutinerade textilkonstnären och designern Eva Basil. Vi var tre deltagare, jag, en italiensk textillärare och en rysk textilkonservator verksam i Qatar och specialiserad på orientaliska textilier, som under sex dagar från klockan 09:00 till 16:30 analyserade vävarnas olika strukturer på tygprover med hjälp av dissektionsnålar trådräknare samt USB-mikroskop. Till varje tygprov ritade vi klassiska vävnoter på rutpapper samt återgav bindningen både i längdsnitt och i tvärsnitt.

Slutrapport från deltagande i kurs vid Fondazione Arte della Seta Lisio i FLORENS den 3-9 april 2017.

Lena Engquist Sandstedt

Steget mellan den grundläggande kursen och fortsättningskursen var ganska stort men då vi bara var tre deltagare blev undervisningen väldigt effektiv. Till stor nytta var även två andra kurser som jag tidigare deltagit i vid stiftelsen där vi fick omsätta teoretiska kunskaper i praktik.

Förutom jacquardvävstolen fick vi även stifta bekantskap med Vincenzi- och Verdolvävstolen, vilka båda bygger vidare på jacquardvävstolen men med olika teknologier. Kontramarsch- och dragvävstolen har endast överlevt i Skandinavien inom handvävningen och betraktas i industrialiserade textilländer idag snarast som museala.

Kursen var mycket intensiv. Eftersom vävstrukturerna på denna kurs var mer komplicerade hann vi inte med lika många som på nybörjarkursen men 7-8 betades av dagligen och väl tillbaka på hotellrummet på kvällen snurrade vävnoterna framför ögonen.

I kursen ingick ingen praktisk vävning men vi fick en gedigen förevisning ute i ateljéerna där brokader, sammet och lampas vävdes efter gamla mönster av professionella vävare. Vi fick också ta del av stiftelsens gedigna arkiv och bibliotek med standardverk som *Théorie sur Tissage des Etoffes de Soie* av J-B Loire (1897-98).

Veckan avslutades på lördagen med ett ”examensprov” där vi bl. a. fick i uppgift att analysera en lampas, en Gros de Tours, räkna ut skridningstalet på två olika damaster samt beräkna minsta varp- och inslagsstygn på ytterligare en lampas.

**Slutrapport från deltagande i kurs vid Fondazione Arte della Seta Lisio i FLORENS
den 3-9 april 2017.**

Lena Engquist Sandstedt

MÅLUPPFYLLELSE

Jag har sedan 2014, som konservator, ingått i ett forskningsprojekt mellan Armémuseum i Stockholm och China National Silk Museum i Hangzhou, rörande de c. 200 kinesiska sidendamastmönster som finns i Statens Trofésamling. Projektets mål har varit att producera en publikation över samlingen vilken nu slutförs i Kina samt att därefter organisera ett seminarium. Under projektets gång kände jag ett allt större behov av att fördjupa mig i den vävtekniska terminologin.

Det klassificeringssystem som utarbetats av C.I.E.T.A. har blivit internationell praxis bland textilforskare. Också ur ett konserveringsperspektiv tror jag att det är värdefullt att ta del av dessa specialistkunskaper och lära sig den etablerade terminologin. Rörande tekniska analyser av vävstrukturer finns ett ökat behov av denna kompetens. Det är också av stor vikt att textilkonservatorer och textilhistoriker tillämpar samma terminologi så att feltolkningar kan undvikas.

Jag vill härmed rikta ett varmt tack till Märta, Gunnar och Arvid Bothéns stiftelse för beviljade av medel vilka gjorde det möjligt för mig att delta i fortsättningskursen *Riconoscimento- Analisi e Schedatura dei tessuti II* vid Fondazione Arte della Seta Lisio i Florens.

Lena Engquist Sandstedt